

Na početku 2001. godine valja sačiniti bilans. Ne samo zbog milenijuma, već i zbog toga što smo sa aspekta budućnosti suočeni sa novom istorijskom situacijom. Najznačajnije je da je antimađarska politika od strane velikih sila prekinuta. Danas Mađarska među prvima čeka priključenje Evropskoj uniji. U ovom priključenju treba da vidimo novo ujedinjenje Evrope, jer je Mađarska bila silom istrgnuta iz prirodne civilizacijske sredine. Ponudenu mogućnost sjedinjenja sa evropskom porodicom možemo shvatiti i kao istorijsku satisfakciju, jer vrata nam otvaraju oni, koji su nakon drugog svetskog rata prepustili Mađarsku Sovjetskom Savezu, a deo teritorije podelili kao ratni plen.

Za sveukupnu naciju pruža veće pouzdanje to što se u izmenjenoj situaciji nudi veći prostor za kretanje i može se ići većim koracima na putu ka budućnosti. Novih vetrova ne podrazumevaju samo nadanja da će Mađarska biti ponovo deo evropske celine. Zbog priključenja

njem, i da istovremeno odlučno tražimo poboljšanje položaja mađarske manjine. Umesto da skrenemo pažnju svetske javnosti, stvorili smo manjinske partije u nadi da ćemo s njima graditi budućnost. Sa bestežinjskim partijama, nažalost, nismo došli u pregovaračku poziciju, a zbog malobrojnosti nismo mogli birati toliko poslanika u parlament da oni ne bi mogli biti nadglasani.

Manjinska politika, bazirana na etničkim partijama za uvažavanje mađarskih interesa pokazala se nepodobnom, ali, nažalost, bila je pogodna da se legitimizuju koraci koji su učinjeni od strane Rumuna, Srba, Slovaka, Ukrajinaca na status Mađara u poslednjih deset godina. Šta više, činjenica je da su manjinske partije ne samo učestvovala na izborima, nego su tu i tamo, kao ukras prihvatili i odgovornost vlade, što je rezultiralo skretanjem pažnje velikih sila sa problema mađarske manjine.

Zahvaljujući ovom nastala je apsurdna situacija: sa etničkim partijama otežavali smo sebi sudbinu, poma-

Položaj i perspektive Mađara u Karpatskom basenu

Dr. Hódi Sándor

i sama Mađarska mora sprovesti unutrašnje reforme s kojima će postati jača, bogatija, a narod će živeti u demokratskoj državi.

Velike sile nisu samo Mađarsku izopštile iz Evrope, već i one njene delove koji su u Trijanonu odcepljeni od nje. Jedna trećina Mađara je takođe isključena iz Evrope, uskraćen joj je sloboda, i živi izručena drugim narodima na prelazu u XXI vek.

Položaj nacije van granica koji i danas trpi posledice loših podela nakon rata, pogoršava nepromenljivi negativan odnos većinskih naroda prema njima, naroda koji nisu još shvatili da je prošlo vreme kolonizacije, i da u novoj Evropi ne može druge narode ugnjetavati u ratnom zarobljeništvu. Pošto za države na granici sa Mađarskom nema drugog puta osim priključenja Evropskoj uniji pre ili kasnije moraju se odreći ove prakse ako ne žele da ostanu van šengenske zavese. U ovom smislu i za nas se pojavljuje tračak svetla na kraju tunela.

Ovo svetlo nam je i te kako potrebno, jer dok se svet menja, proteklih deset godina, položaj Mađara van granice u suštini ništa nije promenjen. Dobrim delom našom krivicom, jer nismo prepoznali istorijske mogućnosti i nismo ih znali iskoristiti. Propustili smo, recimo, da upoznamo svet sa osamdesetogodišnjim ugnjetava-

žuci interes većinskog naroda, koji opet, zahvaljujući nama, prikazuje svetu kvazi demokratiju i kvazi jednakost, dok smo istovremeno bili lišeni naših prava. Čini se da ne znamo da se suočimo sa propašću, koju donose ovakve metode.

Na prelazu veka najmanje se razgovara o zastupanju zajedničkog interesa. Iskreno govoreći, nema ni puno ideja. Lako je moguće, da bez uplitanja ili pomoći međunarodne zajednice položaj nam neće biti promenjen. Značajan korak ka nacionalnoj integraciji može biti inicijativa za donošenje zakona o Mađarima van granice, koja će ne samo formalno potvrditi jedinstvo i nedeljivost nacije već i onima koje šengenska viza isključuje omogućiti održavanje veza sa maticom.

U poslednjih desetak godina XX veka desile su se nepredvidive istorijske promene: raspad Sovjetskog Saveza, nekadašnje komunističke imperije, ujedinjenje nemačkog naroda, osamostaljenje balkanskih država, prestanak Čehoslovačke, dobijanje nezavisnosti baltičkih država i povratak Mađarske Evropi. U XXI veku, u drugom milenijumu osnivanja mađarske države, imamo nadu da u duhu novih vremena možemo postati deo Evrope i da u sklopu međunarodnih pravnih normi bude rešena i sudbina ukupne nacije.